

Onderwerp:

Tussenrapportage bereikbaarheid geldautomaten en afstortfaciliteiten 2020

Datum

20 november 2020

Kenmerk

MOB/ T018-1568171659-1240

Samenvatting

Hierbij treft u de resultaten aan van de Tussenrapportage bereikbaarheid geldautomaten en afstortfaciliteiten 2020. Hieruit blijkt dat de landelijke dekking van geldautomaten en afstortfaciliteiten in het algemeen hoog blijft (zie onderstaande tabel). Medio 2020 heeft 99,51% van de huishoudens binnen een straal van 5 kilometer (hemelsbreed) toegang tot een geldautomaat, berekend op basis van de 6-positie postcodegebieden (PC6). Medio 2019 lag dat percentage nagenoeg even hoog op 99,50%. Voor afstortfaciliteiten bedraagt de dekking berekend op basis van hetzelfde criterium - toegang binnen een straal van 5 kilometer op basis van de PC6-gebieden - medio 2020 94,91%. Dat is een daling ten opzichte van medio 2019 toen dat percentage 96,82% was.

Als deze uitkomsten worden gerelateerd aan het aantal inwoners dat in deze PC6-gebieden woont, heeft 99,67% van alle Nederlanders binnen een straal van 5 kilometer toegang tot een geldautomaat. Medio 2019 was dat een fractie hoger, namelijk 99,75%. Voor de afstortfaciliteiten is het dekkingspercentage gemeten naar aantal inwoners in PC6-gebieden medio 2020 96,81%. Dat percentage lag medio 2019 wel wat hoger, namelijk op 98,13%.

Bereikbaarheid geldautomaten en afstortfaciliteiten (in procenten)

	2016	2017	2018	2019	2020
Geldautomaten, naar PC6 gebieden	99,63	99,58	99,55	99,50	99,51
Idem, naar aantallen inwoners	99,76	99,73	99,78	99,75	99,67
Afstortfaciliteiten, naar PC6 gebieden	97,18	96,97	96,91	96,82	94,91
Idem, naar aantallen inwoners	97,92	97,77	98,22	98,13	96,81

Inleiding

De klachten van inwoners van kleine kernen over het verdwijnen van geldautomaten en de geuite zorgen van de Tweede Kamer daarover waren voor het Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer (MOB) aanleiding om vanaf 2014 de bereikbaarheid van geldautomaten te monitoren. Daartoe brengt het MOB om de drie jaar de Bereikbaarheidsmonitor uit. Deze bevat de resultaten van een breed onderzoek naar bereikbaarheid en toegankelijkheid van betaaldiensten. In de tussenliggende jaren publiceert het MOB een actualisatie in de vorm van een Tussenrapportage¹. De laatste Bereikbaarheidsmonitor is in 2016 gepubliceerd. Die van 2019 is vanwege een verdiepend onderzoek naar kwetsbare groepen in 2018, uitgesteld naar 2020. Het doen van representatief onderzoek in 2020 is evenwel lastig gebleken vanwege de strenge corona maatregelen begin 2020. Daarom is besloten opnieuw een Tussenrapportage op te stellen en de Bereikbaarheidsmonitor volgend jaar uit te voeren.

Datum

20 november 2020

Kenmerk

MOB/ T018-1568171659-1240

In de Bereikbaarheidsmonitor en de Tussenrapportage hanteert het MOB als norm een afstandscriterium van een straal van 5 kilometer op basis van de PC6-gebieden. Als de kern van een PC6-gebied hemelsbreed minder dan 5 kilometer van de kern van het postcodegebied waar de automaat staat ligt, wordt aan het criterium voldaan. Bij de meting zijn zowel de bancaire als de niet-bancaire geldautomaten meegenomen. Het aantal winkeliers dat de mogelijkheid biedt om aan de kassa extra contant geld op te nemen ('bijpinnen'), is niet in de meting meegenomen.

Afnemend gebruik van contant geld

Sinds 2015 betalen Nederlanders aan de (fysieke) kassa vaker met de pinpas dan met contant geld.

¹ De Tussenrapportage 2014 en die van 2015 kunnen, desgewenst, respectievelijk [hier](#) en [hier](#) worden gedownload. De Bereikbaarheidsmonitor 2016 kan [hier](#) worden gedownload en de Tussenrapportages 2017, 2018 en 2019 respectievelijk [hier](#), [hier](#) en [hier](#).

	Aandeel contante betalingen aan de kassa <i>In procenten</i>
2015	49
2016	45
2017	41
2018	37
2019	32
2020, oktober	20

Datum

20 november 2020

Kenmerk

MOB/ T018-1568171659-1240

Naast het effect van de coronamaatregelen en de maatregelen van winkeliers in verband met corona om betalen met pin en vooral contactloos betalen te stimuleren, draagt het brede gebruik van internetbankieren, mobiele bank-apps en *peer-to-peer* betaal(verzoek)apps bij aan een vermindering van het aantal contant geldbetalingen. Ook winkelen consumenten steeds meer online, ten koste van het fysieke winkelbezoek waar nog voor een deel contant wordt afgerekend.

Sinds ruim tien jaar rationaliseren de banken hun geldautomatenparken, met in 2017 het besluit om Geldmaat op te richten en de automaten gezamenlijk te beheren. Waren er medio 2008 nog 9.537 geldautomaten (inclusief overige geldpunten en niet-bancaire geldautomaten), medio 2020 zijn dat er nog 4.975². De daling van het aantal contante betalingen als gevolg van gewijzigd betaalgedrag en (daardoor) een verminderd gebruik van geldautomaten heeft de banken doen besluiten om een ontubbeling van het automatenpark door te voeren. Daar waar dicht bij elkaar geldautomaten van verschillende banken staan, worden die vervangen door één geldautomaat van Geldmaat. Het toenemend geweld bij plofkraken heeft deze ontwikkeling verder versneld; zo zijn sinds december 2019 om die reden ruim 700 geldopname-automaten en (tijdelijk) ruim 800 sealbagautomaten gesloten. Het aantal contant geldopnames bij geldautomaten is overigens tussen 2010 en 2019 met bijna 43% gedaald naar ruim 247 miljoen stuks (inclusief opnames gedaan door buitenlandse pashouders).

² Zie eveneens DNB, Tabel 5.12 Retailbetalingsverkeer.

Contant geld speelt door zijn eigenschappen – gebruikersgemak, onafhankelijk van computers en anonimiteit – maatschappelijk gezien (nog steeds) een onmisbare rol. Het is voor een substantieel aantal mensen in de samenleving een voorwaarde om zelfstandig de eigen financiën te kunnen regelen (inclusiviteit). Diverse onderzoeken laten zien dat het merendeel van de bevolking nog steeds aangeeft dat het mogelijk moet blijven om ook te kunnen betalen met contant geld. Het MOB is daarom van mening dat de bereikbaarheid, toegankelijkheid, veiligheid en acceptatie van contant geld goed moet blijven. Dat standpunt is in mei 2020 door het MOB, op basis van de eindrapportage van een Task Force die dit onderzocht herbevestigd³.

Datum

20 november 2020

Kenmerk

MOB/ T018-1568171659-1240

Dekking van geldautomaten en afstortfaciliteiten

Dekking geldautomaten

De dekking van de in Nederland aanwezige geldautomaten ten opzichte van vorig jaar is nagenoeg gelijk gebleven. Gemeten op basis van de PC6-gebieden heeft medio 2020 **99,51%** (medio 2019: 99,50%) van de huishoudens die in deze postcodegebieden wonen, binnen een straal van 5 kilometer toegang tot een geldautomaat. Als deze uitkomsten worden gerelateerd het aantal inwoners dat in deze PC6-gebieden woont⁴, heeft medio 2020 **99,67%** (medio 2019: 99,75%) van alle Nederlanders binnen een straal van 5 kilometer toegang heeft tot een geldautomaat. Uit het feit dat de dekking gemeten naar aantal inwoners hoger is dan de dekking gemeten naar postcodegebied, blijkt overigens dat het om relatief dunbevolkte postcodegebieden gaat die niet gedekt zijn. Medio 2020 betreft het in absolute aantallen circa 38 duizend inwoners. Medio 2019 ging het om circa 43 duizend inwoners.

Dekking geldautomaten met spraakfunctie

Op verzoek van de Oogvereniging volgt het MOB sinds de Tussenrapportage 2019 ook de dekking van de geldautomaten met spraakfunctionaliteit. Medio

³ Zie ook het MOB-standpunt over contant geld zoals onlangs herzien door een speciale Taskforce van het MOB, zie [hier](#).

⁴ Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

2020 heeft **90,99%** van de 6-positie postcodegebieden, en daarmee ook de huishoudens die in deze postcodegebieden wonen, binnen een straal van 5 kilometer toegang tot een dergelijke geldautomaat met spraak. Dat aantal is in rap tempo toegenomen, onder andere als gevolg van de Geldmaat-operatie: medio 2019 lag het percentage nog op 32,48%. De zogenoemde geldmaten zijn voorzien van een spraakfunctie, waarmee een visueel gehandicapte klant de automaat kan bedienen en zelfstandig geld kan opnemen.

Datum

20 november 2020

Kenmerk

MOB/ T018-1568171659-1240

Dekking afstortfaciliteiten

De dekking van de bancaire afstortfaciliteiten, waar consumenten en ondernemers contant geld kunnen afstorten, is ten opzichte van een jaar eerder licht gedaald. Medio 2020 heeft **94,91%** (medio 2019: 96,82%) van de PC6-gebieden, en daarmee ook de ondernemers die binnen deze postcodegebieden wonen en/of werken, binnen een straal van 5 kilometer toegang tot een afstortfaciliteit. Als de uitkomst wordt gerelateerd aan het aantal inwoners in de niet-gedekte PC6-gebieden en ervan uit wordt gegaan dat ondernemers en inwoners geografisch gezien hetzelfde over Nederland zijn verdeeld, betekent dit dat medio 2020 **96,79%** (medio 2019 98,13%) van de ondernemers binnen een hemelsbrede straal van 5 kilometer toegang heeft tot een bancaire afstortfaciliteit.

Het gaat bij de afstortfaciliteiten om afstort-, sealbag- en muntstortautomaten. Het – beperkte - aantal bankkantoren met kasbaliefunctie om af te storten is niet meegenomen. Nog maar enkele banken bieden deze functie aan. Overigens zijn in april 2020 circa 800 sealbagautomaten uitgezet en de resterende ruim 400 beperkt opengesteld in verband met plofkraken (van 6:00 tot 18:30 uur, maandag tot en met zaterdag). Deze maatregelen dienen tijdelijk te zijn. De tijdelijke sluitingen van sealbagautomaten, en de nachtsluitingen van de resterende sealbagautomaten (en sommige geldautomaten) zijn niet meegenomen in de bereikbaarheidspercentages. Immers, verwachting is dat ze weer open gaan. Dit alles maakt wel dat de bereikbaarheid van afstortautomaten de aandacht verdient van het MOB.

Het MOB wijst er wel op dat de tijdelijke sluiting van ca. twee derde van alle sealbagautomaten, vanwege plofkragen, niet is meegenomen in het berekende bereikbaarheidspercentage voor afstortfaciliteiten. De tijdelijke sluiting van deze sealbagautomaten leidt tot overlast van retailers die hun cashomzet willen afstorten.

Datum

20 november 2020

Kenmerk

MOB/ T018-1568171659-
1240

BIJLAGE

Datum

20 november 2020

Kenmerk

MOB/ T018-1568171659-
1240

Stippenkaarten geldautomaten en afstortfaciliteiten

Kaart 1, 2 en 3 op de volgende pagina's geven de uitkomst van de bereikbaarheidsanalyse grafisch weer voor respectievelijk de:

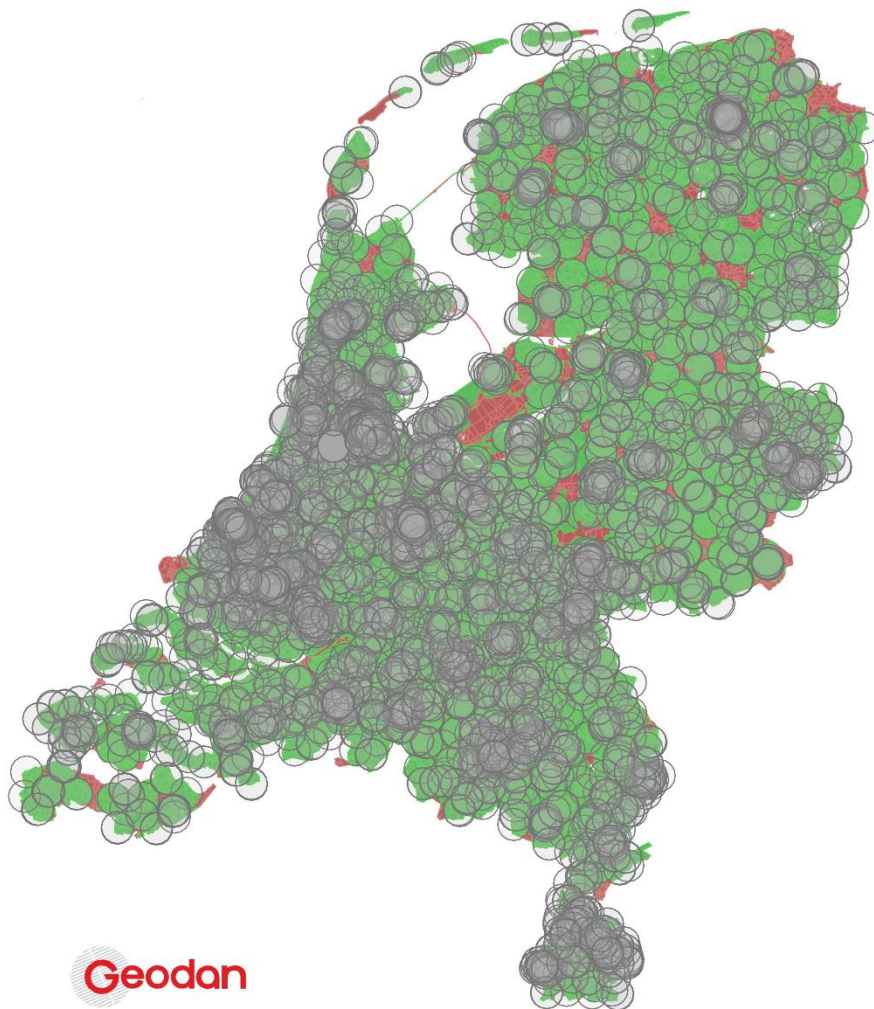
- bereikbaarheid van geldautomaten per medio 2020;
- bereikbaarheid van geldautomaten met spraakfunctie per medio 2020.
- bereikbaarheid van afstortfaciliteiten per medio 2020.

Is een PC6-gebied op de kaarten rood gekleurd, dan betekent dat het geografische midden van dat postcodegebied hemelsbreed meer dan 5 kilometer verwijderd is van het dichtstbijzijnde bancaire of niet-bancaire geldautomaat of bancaire afstortfaciliteit.

Kaart 1 – Dekking geldautomaten van 99,51% o.b.v. PC6-analyse per medio 2020

Datum
20 november 2020

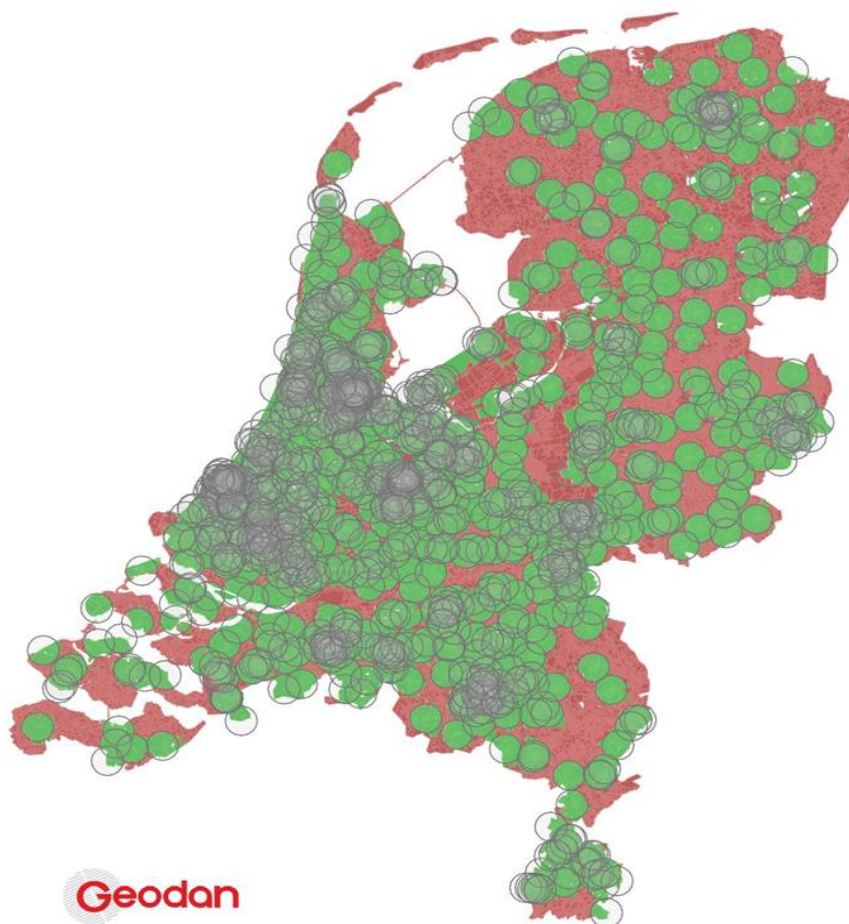
Kenmerk
MOB/ T018-1568171659-
1240

Kaart 2 – Dekking geldautomaten met spraakfunctie 90,99% o.b.v. PC6-analyse per medio 2020

Datum
20 november 2020

Kenmerk
MOB/ T018-1568171659-
1240

Kaart 3 - Dekking afstortfaciliteiten van 96,82% o.b.v. PC6-analyse per medio 2020.

Datum
20 november 2020

Kenmerk
MOB/ T018-1568171659-
1240

